HE laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain muuttamisesta (HE 264/2022 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunta 15.11.2022

Erityisasiantuntija Pinja Oksanen

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Asian tausta

- Puhtaita ajoneuvohankintoja koskevassa direktiivissä (EU) 2019/1161 säädetään puhtaita ajoneuvoja koskevat vähimmäisvaatimukset julkisille ajoneuvo- ja kuljetuspalveluhankinnoille.
- Direktiivi on toimeenpantu kansallisesti ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetulla lailla (740/2021), joka tuli voimaan 2.8.2021.
- Lain vaatimuksia sovelletaan julkisen sektorin hankintayksiköiden ajoneuvohankinnoille sekä erikseen määritellyille liikennepalveluhankinnoille.
- Soveltaminen kattaa ajoneuvojen tai liikennepalvelun ostamisen, vuokraamisen, leasingin sekä osamaksukaupan.
- Tietyt erityiskäyttöön tarkoitetut ajoneuvot on rajattu pois soveltamisalasta (esim. pyörätuolin käyttäjille tarkoitetut ajoneuvot, pelastusajoneuvot, ambulanssit, hälytysajoneuvot).
- Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Tavoitteena on määrittää, mitä vähimmäisvaatimuksia hyvinvointialueiden ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintoihin sovelletaan.

Ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimukset täyttävät ajoneuvot

Hallituksen esityksen sisältö

- Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä määriteltäisiin vähimmäisvelvoitteet, joita hyvinvointialueiden, Helsingin ja HUS-yhtymän tulee noudattaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen ajoneuvo- ja liikennepalveluhankinnoissa.
- Velvoitteet koskevat jo nykyisellään hyvinvointialueita. Lain mukaan hankintayksiköiden hankintoihin sovelletaan lähtökohtaisesti lain yleistä velvoitetasoa.
  - Hyvinvointialueiden velvoitteet perustuisivat kuntien tämän hetkisiin velvoitetasoihin eli ne eivät kiristyisi.
  - Jos muutosta ei tehtäisi, sovellettaisiin kaikkiin hyvinvointialueisiin samaa velvoitetasoa (pienten ajoneuvojen kategoriassa 38,5 %).
- Henkilöautojen ja kevyiden hyötyajoneuvojen velvoitetasot ehdotetaan porrastettavaksi kolmeen eri luokkaan (20 %, 35 %, 45 %) alueellisten erityispiirteiden mukaan.
- Kuorma-auto- ja M3-luokan linja-autohankintoihin sovellettaisiin nykyisin voimassa olevia valtakunnallisia velvoitetasoja.
- Ehdotettujen eriytettyjen tavoitetasojen myötä pyritään varmistamaan kuntien lakisääteisten kuljetusten järjestäminen ilman alueellisista erityispiirteistä seuraavaa kohtuutonta kustannusten nousua.

Hyvinvointialueiden ehdotetut vähimmäisvaatimukset

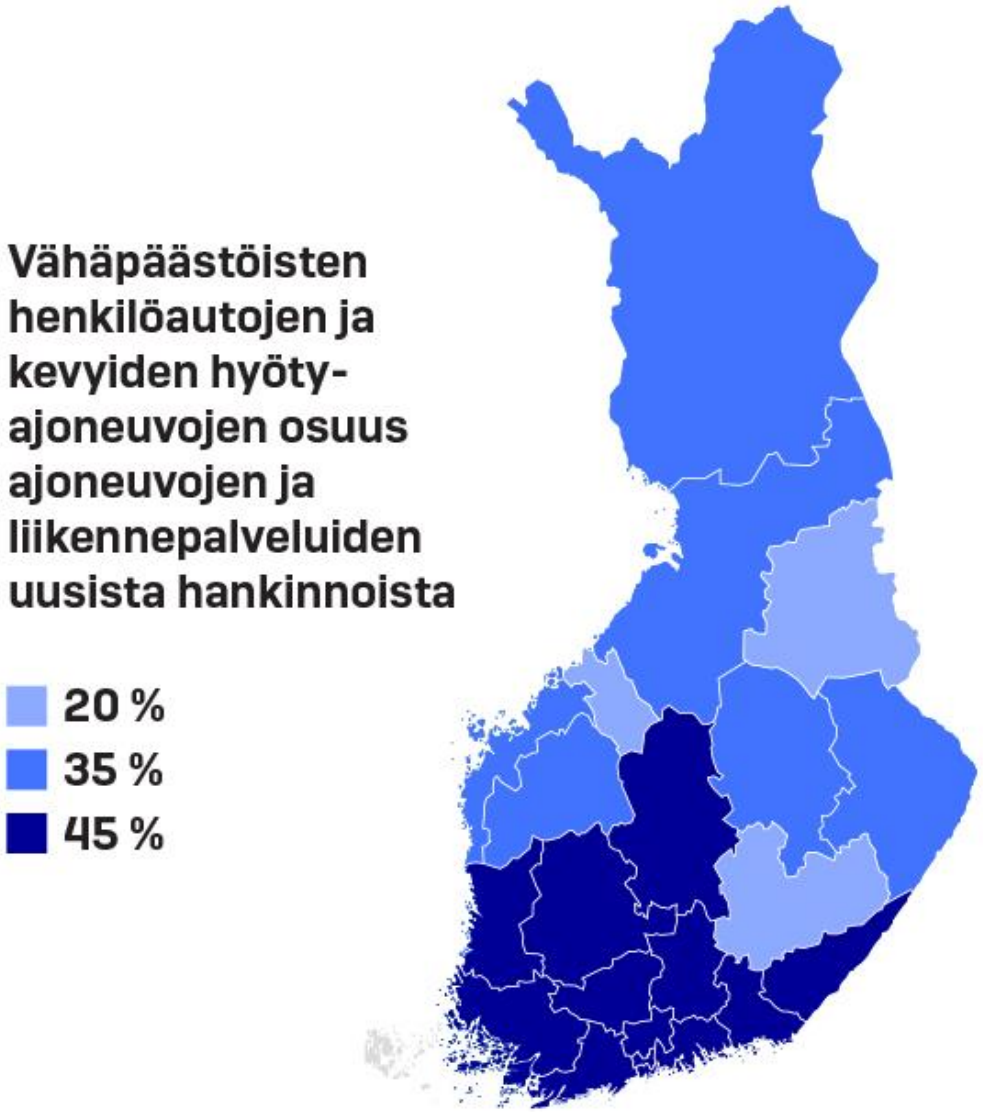

Etelä-Savo, Kainuu, Keski-Pohjamaa	20 %
Etelä-Pohjanmaa, Lappi, Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo	35 %
Etelä-Karjala, Helsinki, HUS, Itä-Uusimaa, Kanta-Häme, Keski-Suomi, Keski-Uusimaa, Kymenlaakso, Länsi-Uusimaa, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Satakunta, Varsinais-Suomi, Vantaa ja Kerava	45 %

Hallituksen esityksen sisältö

- Kuntayhtymien ja kuntataustaisten yhtiöiden velvoitetasoja ehdotetaan selkeytettävän siten, että ne olisi määritelty laissa yksiselitteisesti.
  - Tällä hetkellä kuntayhtymien ja kuntataustaisten yhtiöiden hankintoihin sovelletaan kunnan velvoitetasoa, jos ne toteuttavat kunnan järjestämisvastuulla olevia tehtäviä. Vapaaehtoisten tehtävien osalta kuntayhtymien hankintoihin sovelletaan yleistä valtakunnallista velvoitetasoa.
  - Hankintayksiköt ovat saadun palautteen mukaan kokeneet sääntelyn epäselväksi.
- Ehdotuksen mukaan henkilöautojen ja kevyiden hyötyajoneuvojen hankintoihin sovellettaisiin kunnan velvoitetasoa. Jos kuntayhtymän tai kuntataustaisten yhtiön toiminta-alueella olisi eri velvoiteluokkiin kuuluvia kuntia, sovellettaisiin hankintoihin sen hyvinvointialueen velvoitetasoa, jolla kunta sijaitsee. Jos hankintayksikkö koostuisi useampaan hyvinvointialueeseen kuuluvista kunnista, sovellettaisiin hankintoihin eri hyvinvointialueiden velvoiteluokkien keskiarvoa.
- Kuorma-autohankintoihin sovellettaisiin lähtökohtaisesti kunnan velvoitetasoa. Jos kuntayhtymän tai kuntataustaisen yhtiön toiminta-alueella olisi useampaan velvoiteluokkaan kuuluvia kuntia, sovellettaisiin lain yleistä velvoitetasoa.

Pääasialliset vaikutukset

- Esityksessä ei ehdoteta lisävelvoitteita eikä velvoitetasojen tiukennusta voimassa olevaan lakiin. Velvoitteiden alueelliset painotukset säilyisivät ennallaan. Vähäpäästöisiä ajoneuvoja hankittaisiin ehdotetun uudistuksen myötä koko Suomen tasolla sama määrä kuin voimassa olevan lain mukaan.
- Lähtökohtaisesti velvoitteilla ei arvioida olevan kustannuksia merkittävästi nostavia vaikutuksia. Ajoneuvohankinnoissa hankintakustannukset nousevat, mutta vastaavasti polttoainekustannukset laskevat, jolloin kokonaisvaikutus jää vähäiseksi. Mahdollinen kustannusten kasvun korvaus suoritetaan valtionosuuksien perusteella.
- Hyvinvointialueiden velvoitteiden eriyttäminen tasoittaisi hyvinvointialueille laista mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia.
- Sote-tehtävien siirtyessä hyvinvointialueille aiheutuu kunnille välillisiä vaikutuksia siitä, että kuntien hankintojen volyymit muuttuvat. Myös kuntien resurssiperusta muuttuu sote-uudistuksen myötä. Välilliset vaikutukset kuntiin eivät aiheudu lakiehdotuksesta ja realisoituisivat myös ilman lakimuutosta.
- Kuntayhtymien ja kuntataustaisen yhtiöiden velvoitteiden selkeyttäminen ei muuta nykyisiä velvoitetasoja, sillä vähimmäisosuudet perustuvat kuntien nykyisiin osuuksiin. Yksiselitteiset velvoitetasot lisäisivät kuntien varmuutta lain soveltamisesta.

Kiitos!

lvm.fi Twitter: @lvmfi

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ